

APIE NRTIC

NRTIC yra nevyriausybinė organizacija, teikianti informaciją ir pagalbą asmenims, susidūrusiems su naujaisiais religiniais judėjimais. Centro steigėjai yra psichologijos, teisės, religijotyros, religijos sociologijos, religijos filosofijos, Bažnyčios istorijos bei teologijos sričių specialistai.

NRTIC nepriima jokios paramos iš grupių, apie kurias teikia informaciją visuomenei.

NRTIC teikia objektyvią informaciją apie naujuosius religinius judėjimus (NRJ - kultus, sektas, alternatyvias religijas). Tokia informacija suteikia galimybę daryti atsakingus pasirinkimus, mažina socialinę įtampą, kuri kyla dėl NRJ veiklos. NRTIC, bendradarbiaudamas su kitų sričių specialistais, siekia padėti buvusiems ir esamiems NRJ nariams atkurti santykius šeimoje, gauti kvalifikuotą psichologinę ar teisinę pagalbą. Mūsų tikslas – plėtoti pilietinę visuomenę, grįstą pasitikėjimu ir tolerancija.

Organizacijos adresą ir telefonus pasiteiravimui rasite šio lankstinuko nugarėlėje.

Religija.lt – NRTIC tvarkoma išsamiausia svetainė apie religiją ir naujuosius religinius judėjimus lietuvių kalba. Svetainėje pateikiama religinio gyvenimo Lietuvoje analizė, religijos sociologijos, religijotyros tekstai.

Atskira rubrika svetainėje skirta tiems, kuriems, susidūrus su „sektomis“, reikalinga pagalba.

NEMOKAMOS KONSULTACIJOS

NRTIC teikia nemokamas konsultacijas religinių ir pseudo religinių judėjimų klausimais. Dėl konsultacijų prašome teirautis telefonu arba el. paštu.

Į mus galite kreiptis:

Paštu: Traidenio g. 10-1,
LT-08119 Vilnius

El. paštu: info@religija.lt

Telefonu:

Milda Ališauskienė: 8 686 13183
Donatas Glodenis: 8 685 44611

Klausimus naujųjų religijų specialistams galite užduoti NRTIC žiniatinklio svetainėje Religija.lt

© NRTIC, 2015. Visos teisės saugomos.

Dauginti ir platinti leidžiama nekomerciniais tikslais.
Platinti pakeistą tekstą ar tik dalį lankstinuko draudžiama.

**NAUJŪJŲ RELIGIJŲ TYRIMŲ
IR INFORMACIJOS
CENTRAS**

*Informacija apie naujuosius
religinius judėjimus*

Ateizmas

KAS TAI?

Sokratas buvo nuteistas mirties bausme dėl nepagarbos dievams, o nuo tada praėjus daug amžių, Nyčė pareiškė, jog Dievas miręs. Net ir šiuolaikinėse visuomenėse vis dar egzistuoja nesutarimai vertinant ar bandant apibrėžti, kas yra ateizmas ir ateistai. Iš pirmo žvilgsnio ateizmo sąvoka gali atrodyti paprasta. Graikiškas priešdėlis *a-* reikia *ne/be, o theos* – dievas. Taigi, pati sąvoka nurodo poziciją „*be dievo*“. Dažniausiai ateizmas suvokiamas kaip tikėjimo Dievu nebuvimas. Ankstesniais istoriniais laikotarpiais šis terminas buvo naudojamas apibūdinti eretiškiems įsitikinimams arba įvardinti tikėjimą, jog Dievas nesikiša į pasaulį vykstančius procesus. Šiuolaikiniai ateistai labiau linkę laikytis pozicijos, jog ateizmas gali reikšti teistinio tikėjimo trūkumą arba aktyvų tikėjimo neigimą. Vis dėlto, būtina atsižvelgti, jog ateizmas yra gana kompleksiškas terminas, tad pozicijos, kurių laikosi ateistai gali būti skirtingos. Ateistai, sekuliarūs humanistai, laisvamaniai, skeptikai, agnostikai, nereliginiai, netikintieji, antiteistai, natūralistai, materialistai ir dar daugiau kitų kategorijų gali būti siejamos su ateizmu.

TRUMPA ATEIZMO ISTORIJA

Tradicinėse visuomenėse religija reguliavo daugelį kasdienio žmonių gyvenimo aspektų, o religijos pagrįstumą neigę asmenys susilaukdavo įvairių sankcijų. Tačiau, prasidėjus modernizacijai, įvyko reikšmingi struktūriniai visuomenės pokyčiai, susilpninę tradicines visuomenes. Religijos įtaka modernizacijos palietose visuomenėse sumažėjo, o religijos reikšmė ir reikalingumas buvo pradėti viešai kvestionuoti. Todėl dažniausiai ateizmas siejamas su moderniu periodu, prasidėjusiu apytiksliai nuo XVII amžiaus. Šiuo laikotarpiu pradėta aktyviai bei viešai kritikuoti religiją, išaugo racionalumo reikšmė, pradėta manyti, jog moralė turi remtis protu. Šalia kitų vyravusių idėjų, to meto apšvietos filosofus vienijo įsitikinimas, kad religija tėra rinkinys prietarų, egzistuojančių tik tol, kol žmogaus protas nesusipažįsta su šiuolaikinio mokslo ir filosofijos tiesomis. Dėl šių priežasčių apšvietos filosofai religiją laikė klaidinančių teiginių visuma. Jie taip pat neigė natūraliosios religijos sampratą, -idėją, kad religija kyla iš sielos ar visuomenės prigimties.

Šiuolaikinėse visuomenėse ateizmui konkurenciją sukūrė naujai atsirandančios religijos. Nors kartais girdime kalbant apie religijos vaidmens sumažėjimą, nematome didžiulio ateistų skaičiaus augimo.

ŠIUOLAIKINIS ATEIZMAS IR JO MASTAI

Šiuolaikinėse visuomenėse ateizmas dažnai apibūdinamas terminu „naujasis ateizmas“ (angl. new atheism), kuris siejamas su Vakarų visuomenėse kilusių judėjimų (pavyzdžiui, „Brights’ movement“) kvietimu remtis natūralistine pasaulėžiūra bei naujai išleistomis antireliginėmis Richardo Dawkinso, Samo Harriso, Christopherio Hitchenso, Danielio Denetto ir kt. autorių knygomis. Lietuvoje didelio dėmesio sulaukė Richardo Dawkinso knyga „Dievo iliuzija“.

2014 m. Lietuvoje NRTIC atlikto tyrimo duomenimis, įsitikinę ateistai sudaro 1,8 proc. Lietuvos gyventojų, o kiti netikintieji ir abejingi religijai sudaro 15 proc. WIN-Gallup International

2012 m. tyrimas „Religijos ir ateizmo indeksas“ atskleidė, jog įsitikinę ateistai sudarė 13 proc. pasaulio populiacijos.

Lietuvoje nėra formalių ateistinių organizacijų. Tačiau šalies ateistai aktyviai diskutuoja ir dalinasi informacija socialiniuose tinkluose bei internetinėse svetainėse.

Vakarų šalyse veikia ateistinės organizacijos, kurios aktyviai skleidžia ateistines idėjas ar kritikuoja religiją. Prie šių organizacijų veiklos prisideda ir anksčiau minėti žymiausi šiuolaikinio ateizmo atstovai.

2013 m. Londone įkurta „Sekmadienio asamblėja“ (angl. „Sunday Assembly“) viena iš labiausiai žinomų ateistinių organizacijų. Ji veikia ir kitose šalyse. Tai nereliginų asmenų humanistinė organizacija, kurios nariai nori bendruomeninės patirties, būdingos religinėms bendruomenėms. Ši organizacija turi daugumą religinės bendruomenės atributų, išskyrus religinius simbolius ir religinius įsitikinimus. Asamblėjoje tarsi pamokslai sakomos kalbos (daugiausia humanistinė ar mokslo tematika), renkamos aukos ir t.t. Šioje asamblėjoje lankosi tiek netikintys, tiek save priskiriantys ateistams. „Sekmadienio asamblėja“ primena religiją be Dievo, todėl kai kurios kitos ateistinės organizacijos ją kritikuoja.

KONTROVERSIJOS IR STEREOTIPAI

Kai kurie mokslininkai teigia, jog netikintieji šiais laikais vis dar stigmatizuojami. JAV mokslininkų Philo Zuckermano ir Davido Ellerio atliktų tyrimų duomenys rodo, jog neigiamas požiūris į ateistus gana paplitęs. Nors kai kurie tyrimai rodo ryšį tarp religinės pozicijos ir kriminalinio elgesio, kiti tyrimai atskleidė, kad religingumas neturi reikšmingo poveikio kriminaliniam elgesiui. Tyrimai rodo, kad nereliginiai nepilnamečiai dažniau vartoja alkoholį ar narkotikus, tačiau nėra skirtumo

tarp religingų ar nereliginų asmenų, kai kalba eina apie sunkius nusikaltimus, pvz., žmogžudystes. Jeigu religija, malda ar tikėjimas Dievu padėtų išvengti kriminalinio elgesio, o ateizmas jį skatintų, reiktų tikėtis, jog didžiausiu religingumu pasižyminčiose valstybėse žmogžudysčių mastai būtų mažiausi, o mažiausiai religingose šalyse – didžiausi. Tačiau tyrimų duomenys rodo priešingas tendencijas - žmogžudysčių mastai didesni religingose visuomenėse, JAV valstijos, pasižyminčios didžiausiu žmogžudysčių kiekiu dažniausiai yra labai religingos, pavyzdžiui, Luiziana ir Alabama, o valstijos, pasižyminčios mažiausiais žmogžudysčių kiekiais atsiduria tarp mažiausiai religingų valstijų, pavyzdžiui, Vermontas ir Oregonas (Death Penalty Information Center, 2008).

Kalbant apie vertybines nuostatas, kai kurie mokslininkai pastebi, jog ateistai yra labiau gailestingi ir humaniški mirties bausmės ar fizinių kankinimų atžvilgiu nei religingi žmonės. Taip pat ateistai labiau remia ir palaiko gamtos, moterų teisių, homoseksualų teisių apsaugą.

Kalbant apie posovietines visuomenes reikia paminėti, jog čia ateizmas nuo seno siejamas su komunistinėmis pažiūromis, tad kartu yra išlikęs ir neigiamas ateistų įvaizdis. Daugelyje sovietinių visuomenių religija tapo pagrindiniu įrankiu kovojant už savojo tapatumo išsaugojimą ir protestuojant prieš autoritarinę kontrolę ir bandymus primesti mokslinio ateizmo ideologiją. Esadas Čimičius ir kai kurie kiti sociologai teigia, jog tam tikrose visuomenėse religija yra integrali nacionalinės kultūros dalis, o ateizmas nėra reikšmingai prisidėjęs prie tų šalių kultūros. Pavyzdžiui, katalikybė lietuviams ar airiams yra glaudžiai susijusi su jų etniniu identitetu.

Galima teigti, jog šiuolaikinėse visuomenėse ateizmas išlieka apipintas kontroversijomis bei įvairiais neigiamais stereotipais, kurių dauguma nepagrįsti. Kai kur ateizmas vis dar gali būti siejamas su komunistinėmis pažiūromis, nors šiuolaikinis ateizmas dažniausiai nėra susijęs su radikaliosios kairės ideologija.